

в) спостереження та перевірка можуть супроводжувати подання запитів до управлінського персоналу й інших осіб і надати інформацію про суб'єкт господарювання та його середовище. До таких аудиторських процедур включають спостереження або перевірку: операцій суб'єкта господарювання; документів, записів та інструкцій з внутрішнього контролю; звітів, складених управлінським персоналом і тими, кого наділено найвищими повноваженнями (наприклад, протоколів засідань ради директорів); адміністративних та виробничих приміщень суб'єкта господарювання.

Прийнятний аудиторський ризик є суб'єктивно встановленим рівнем ризику, який готовий взяти на себе аудитор. За умови встановлення аудитором меншого рівня аудиторського ризику, він прагне до більшої впевненості у тому, що фінансова звітність не має суттєвих помилок. Повна гарантія (нульовий ризик) точності фінансової звітності економічно не доцільна, бо для цього аудиторю необхідно не вибірково, а суцільним способом перевірити всю документацію, а також у разі потреби залучити до проведення аудиту технологів, маркетологів та інших фахівців. Такий аудит буде довготривалим, не оперативним, дорого коштуватиме для клієнта та не завжди сприятиме удосконаленню його діяльності.

Література:

1. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності. Законом України від 28 грудня 2007 року N 107-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/877-16>

2. Тафтай В. А. Аудиторський ризик : сутність та оцінка [Текст] / В. А. Тафтай // Вісник ЖІТІ. — 2002. — № 20. — С. 243-248.

3. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2010 року, частина 1. / Пер. з англ.: Ольховікова О.Л., Селезньов О.В., Зеніна О.О., Гик О.В., Біндер С.Г. – К.: МФБ, АПУ, 2010. – 852 с.

4. Калінська Т.А. Класифікація ризиків аудиторської діяльності[Текст] /Т. А. Калінська //Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.5.- с. 196-201.

УДК 657

Галещук С.М.,
аспірантка кафедри обліку у виробничій сфері
Тернопільський національний економічний університет

ВАЛЮТНІ РИЗИКИ ПІДПРИЄМСТВА ТА ДИСКУСІЯ ЩОДО ЇХ ОЦІНКИ

Зниження чутливості майбутніх доходів фірм до зміни валютних курсів є одним із основних завдань ризик-менеджменту підприємства, так як це прямо впливає на прибуток та ринкову вартість. Розуміння природи та адекватна оцінка валютного ризику має важливе значення для стратегічного управління

підприємством.

При здійсненні операцій у іноземній валюті та підготовці фінансової звітності підприємству загрожує валютний ризик, який втілюється у двох формах – бухгалтерській та економічній. Бухгалтерський валютний ризик – ризик, який «матеріалізується» при визнанні та обліку операцій в іноземній валюті активів/пасивів у валюті звітності. Відповідно до природи виникнення його класифікують на транзакційний та трансляційний (Табл.1). Економічний ризик пов'язаний, передусім, із загальним впливом коливань обмінного курсу національної валюти на вартість підприємства. Наприклад, за умови ревальвації гривні позиції іноземних виробників на внутрішньому ринку зміцнюються, що негативно позначається на конкурентоспроможності українських підприємств. Таким чином, економічний ризик впливає не лише на міжнародні компанії, але й на ті, що задовольняють виключно внутрішній попит.

Таблиця 1

Характеристика видів валютних ризиків на підприємстві

Трансляційний ризик	Економічний ризик
<p>Зміни у фінансовій звітності через коливання валютного курсу. Курсові різниці підраховуються за правилами бухгалтерського обліку. Оцінка трансляційного ризику є по своїй суті ретроспективною, так як базується на обліку минулої активності.</p> <p>Вплив: баланс та статті звіту про фінансові результати</p>	<p>Зміни у майбутній операційній вартості активів та зобов'язань, що знаходяться на балансі підприємства, грошових потоків через коливання валютного курсу. Результуючі курсові різниці визначаються змінами у майбутній конкурентоспроможності підприємства. Оцінювання ризику є перспективним і направлене на майбутню діяльність.</p> <p>Вплив: доходи та витрати, пов'язані з майбутньою операційною діяльністю (наприклад, майбутній обсяг продаж), ринкова вартість підприємства</p>
<p>Несподівана зміна валютного курсу</p> <p>Вплив: контракти, деноміновані в іноземній валюті, оплата за якими має бути здійснена в майбутньому</p>	
<p>Транзакційний ризик: зміни у вартості наявних контрактів у іноземній валюті до сплати, викликані коливанням обмінного курсу. Результуючі валютні доходи та витрати визначаються природою предметом контрактів, що діють. Оцінка транзакційного ризику є змішаною і поєднує ретроспективний підхід разом із перспективним.</p> <p>Вона заснована на минулій діяльності, але розрахунки будуть здійснені в майбутньому. Контракти, визнані на балансі, є частиною балансового ризику, в той час, як угоди ще не показані у фінансовій звітності, є частиною операційного ризику.</p>	

У західній науковій літературі оцінка валютного ризику для фірми переважно здійснюється за ринковим підходом. Для підприємств, які працюють в умовах ринкової економіки, така методика має очевидні переваги:

здійснюється оцінка рівня чутливості фірми до зміни валютного курсу, а також за словами Мартін (2003) цей підхід за своєю природою є гнучкий та зручний у формуванні очікувань на довгострокову перспективу. Проте цей підхід має багато суттєвих обмежень, серед яких варто відзначити інформаційну асиметрію, що присутня на ринку.

Основним мотивом використання ринкового підходу є переконання у ефективності ринку (т.зв. «гіпотеза ефективного ринку, розроблена Є. Фамою, яка передбачає, що ціни, встановлені на ринку, є адекватним відображенням всієї необхідної інформації). Незважаючи на це, інвестори не завжди використовують всю наявну інформацію для того, щоб оцінити вплив валютних курсів на ринкову вартість підприємства.

Проте основним недоліком названого підходу можна вважати неможливість його використання для неакціонерних товариств, а також для компаній, які провадять свою основну діяльність в умовах ринку, що розвивається. Таким чином, імплементація такої методики не є необхідною для застосування для вітчизняних підприємств в силу нерозвинутості внутрішнього фондового ринку та перехідного періоду становлення української економіки. Крім того, варто зазначити, що цей підхід у своїй сутності є оцінкою економічного валютного ризику, так як включає визначення опосередковано впливу валютного курсу на конкурентоспроможність фірми.

Інший підхід, що є суттєвішим для використання українськими підприємствами, базується на аналізі звітності про рух грошових коштів. Він має кілька важливих переваг:

1) Не враховує очікувань інвесторів чи змін на фондовому ринку, так як не має очевидного зв'язку із ринковою вартістю підприємства. Відповідно до цього методу оцінюється вплив змін валютного курсу на потоки грошових коштів, іншими словами, вимірюється чутливість руху грошових коштів до коливань валютного курсу та здійснюється побудова моделей, які б розраховували рівень цієї чутливості;

2) Важливою перевагою названого метода є можливість термінової оцінки (коротко-та довгострокового) впливу волатильності валютного курсу на рух грошових потоків підприємств, що є суттєвим для розробки стратегії хеджування валютних ризиків;

3) Підхід має цінність для забезпечення стабільності потоків грошових коштів, та як валютні ризики впливають на фінансову стабільність компанії, а звіт про рух грошових коштів використовується інвесторами для оцінки кредитоспроможності підприємства.

У економічній літературі зустрічаємо різні підходи до оцінки валютного ризику, проте перевірка їх ефективності має бути здійснена емпірично, що становить основу для наших подальших досліджень.